

JAUNIEŠU VĒLMES VISAPTVEROŠAI SEKSUĀLĀS IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAI

Albānija, Kipra, Gruzija, Kazahstāna, Latvija,
Ziemeļmaķedonija, Rumānija, Spānija, Zviedrija.

**Jauno IPPF Eiropas tīkla aktīvistu vadītā
pētījuma projekta rezultāti**

Pateicības

Šo pētījumu kopīgi veica daudzveidīga komanda no YSAFE IPPF EN tīkla.

Autori:

Anano Tsetskhladze, Azra Mehmedovic, Elena Osmanli, Elene Stefaniani, Elizabeth Ascroft, Ifigeneia Kamarotou, Klesja Bitri, Lina Putane, Mariam Balakhashvili, Marija Gjorgjievska, Tāra Brakanska, Mikena Hoxha, Milena Kachaniklievska, Miranda Jonsson, Saba Bzishvili

Īpašs paldies par ieguldījumu datu analizē un vākšanā:

Ainur Bakytzhanova, Alissa Koltunova, Assel Myrzabayeva, Cristina Sánchez Martín, Dameli Tileshpayeva, Ema Micevska, Ema Petrache, Inzhumarzhan Daniarkyzy, Kalia Nikolaou, Lucia Garcia Vidriales, Nino Maisuradze, Paula Dielentheis, Raquel Hurtado, Saniya Yerken, Teodora Petrovska, Togzhan Zhamanova, Vlad Trascaianu, and Youth Groups of the participating Member Associations

Ieteicamā atsauce:

YSAFE IPPF EN (2025), Youth Preferences for Comprehensive Sexuality Education. A Case study of Albania, Cyprus, Georgia, Kazakhstan, Latvia, North Macedonia, Romania, Spain, and Sweden.

YSAFE KOORDINATORE

Ifigeneia Kamarotou

PĒTĪJUMA VADĪTĀJA:

Elizabeth Ascroft

KONTAKTI:

YSAFE@ippf.org

NO ANĢĻU VALODAS TULKOJUSI

Zlata Fertmane, redaktore Tāra Brakanska, biedrība "Papardes zieds"

SATURS

Ievads	1
Iepazīstieties ar pētījuma komandu	2
Pētījumu konceptualizācija	3
Metodoloģija	4
Dalībnieki	6
Valstu gadījumu izpēte	7
Albānija	7
Kipra	8
Gruzija	10
Kazahstāna	11
Latvija	12
Ziemeļmaķedonija	13
Rumānija	15
Spānija	17
Zviedrija	18
Kopējās tēmas un secinājumi	20
Ierobežojumi un gūtās atziņas	23
Aicinājums rīkoties	24

Ievads

Šis ziņojums tika izstrādāts, pamatojoties uz deviņu valstu gadījumu izpēti, kas veikta IPPF Eiropas un Centrālāzijas tīklā. Gadījumu izpētē ir iekļautas Albānija, Kipra, Gruzija, Kazahstāna, Latvija, Ziemeļmaķedonija, Rumānija, Spānija un Zviedrija. YSAFE komanda vadīja pētījuma mērķu, apjoma un metodoloģijas izstrādi, kā arī veica pētījumu, analīzi un rakstīšanu.

Pētījums bija centrēts uz izpēti, un tā mērķis bija izprast jauniešu vēlmes attiecībā uz seksuālo izglītību. Ziņojuma sākumā tiksiet iepazīstināti ar YSAFE tīklu un tiks izklāstīts, kā pētījums tika izstrādāts. Pēc tam tiks aprakstīta metodoloģija un prezentēti katras valsts gadījuma pētījuma rezultāti. Noslēgumā ir apkopotas vispārīgās atziņas, apspriesti ierobežojumi un piedāvāti ieteikumi un aicinājums rīkoties YSAFE turpmākajā darbā.

Mēs esam priecīgi dalīties ar mūsu atziņām!

Iepazīstieties ar pētījuma komandu

YSAFE ir jauniešu vadīts tīkls Starptautiskās ģimenes plānošanas federācijas (International Planned Parenthood Federation, IPPF) ietvaros. Tas apvieno jaunus aktīvistus no vairāk nekā divdesmit valstīm visā Eiropā un Centrālāzijā, kuri ir apņēmušies veicināt seksuālo un reproduktīvo veselību un tiesības (SRVT). YSAFE biedri (vai YSAFERi) vada projektus, aicina uzlabot pieejamo informāciju un cieši sadarbojas ar IPPF dalīborganizācijām, lai nodrošinātu, ka katrs jauniešs var pieņemt apzinātus, pārliecinātus un drošus lēmumus par savu ķermeni un attiecībām.

Mūsu misija ir **dot iespēju jauniešiem uzņemties vadošo lomu SRVT veicināšanā un nodrošināt, ka viņu balsis ietekmē politiku, izglītības sistēmas un kopienu programmas, kas viņus skar.** Tā radās mūsu projekts: jauniešu vadīts visaptverošs seksuālās izglītības (VSI) pētījuma projekts. Tas radās no kopīgas vajadzības saprast, ko jaunieši visā Eiropā un Centrālāzijā patiesi vēlas un ko viņam vajag no savas seksuālās izglītības.

Projektu īstenoja brīvprātīgie no YSAFE tīkla, ko koordinēja reģionālā līmenī un atbalstīja vietējās jauniešu vadītas pētījumu komandas IPPF dalīborganizācijās. Visā projekta gaitā mūs atbalstīja neatkarīga pētījumu konsultante ar pieredzi kopīgi veidotos pētījumos un uz jauniešiem vērsta seksuālajā izglītībā.. Katrs no mums izantoja savas stiprās puses, un kopā mēs strādājām, lai nodrošinātu, ka šis pētījums precīzi atspoguļo jauniešu reālās pieredzes, nevis pieņēmumus par viņiem.

Vēlaties uzzināt vairāk par YSAFE pētījuma vērtībām un brīvprātīgajiem, kuri vadīja šo projektu? Tad noklikšķiniet šeit!

Pētījuma konceptualizācija

Visaptveroša seksuālā izglītība (VSI) visiem ir viena no četrām galvenajām prioritātēm, kas noteiktas YSAFE 2023.–2028. gada stratēģijā. YSAFE cenšas pārsniegt minimālo seksuālās izglītības apjomu un iekļaut tajā starpnozaru perspektīvas un dažādas pieredzes. Balstoties uz šo stratēģisko prioritāti, YSAFE Vadības komiteja un Partnerību un aizstāvības darba grupa identificēja nepieciešamību **radīt jauniešu vadītu pierādījumu bāzi, kas varētu kalpot par pamatu VSI interešu aizstāvības pasākumiem**. Tādējādi šis pilotprojekts kalpo gan kā seksuālās izglītības izpēte deviņu valstu kontekstos, gan kā pamats spēcīgāku, jauniešu vadītu iniciatīvu veidošanai visā reģionā.

VSI var ietvert mācīšanu vai informācijas sniegšanu par **virkni tēmu, kas saistītas ar seksualitāti, seksu, attiecībām, seksuālo veselību, dzimumu līdztiesību, piekrišanu un ķermeņa autonomiju**. Mēs saprotam, ka mācīšanās var notikt klasē, sarunu laikā ar veselības speciālistiem vai vienaudžiem, vai arī patstāvīgi pētot informāciju internetā, sociālajos tīklos vai izmantojot tādas resursus kā grāmatas, video un podkāstus. Tāpēc šajā pētījumā mēs saprotam **VSI plašākajā nozīmē, ietverot formālus un neformālus mācību kanālus**. Šajā ziņojumā jūs varat redzēt, ka mēs atsaucamies uz seksuālo izglītību (SI), nevis VSI, jo dažas programmas ne vienmēr piedāvā visaptverošu mācību programmu. SI ir vispārīgs jēdziens.

Pētījuma jautājumi

Sadarbībā ar ārēju konsultantu YSAFE vadības komiteja 2024. gada jūlijā sāka izstrādāt YSAFE vadītu pētījuma projektu. Pētījuma apjoms un pētījuma jautājumi pēc tam tika definēti plašākā YSAFE tīklā Reģionālajā jauniešu forumā 2024. gada oktobrī. Tas tika panākts, organizējot virkni līdzdalības semināru, kuru laikā YSAFERi identificēja galvenās tēmas un mazāk izpētītās jomas seksuālajā izglītībā, kā arī aktuālas problēmas savās valstīs.

Šis koprades process izgaismoja tādas tēmas kā VSI pieejamība un integritāte, dzimumu un seksuālās daudzveidības jautājumu risināšana, kā arī jauniešu perspektīvu integrācija izglītības programmās. Diskusijas atklāja, ka VSI saturs un pasniegšanas veids ievērojami atšķiras IPPF EN reģionā, sākot no sen iedibinātiem mācību plāniem līdz situācijām, kur VSI joprojām nav vai tiek apstrīdēta. Ņemot vērā šīs atšķirības, pētījuma apjoms tika apzināti saglabāts plašs, ļaujot katrai valstij izpētīt VSI savā kontekstā, vienlaikus veicinot kopīgu reģionālu izpratni. Mūsu galvenais pētījuma jautājums bija: **Kādas ir jauniešu vēlmēs attiecībā uz seksuālo izglītību IPPF EN reģionā?**

Mūsu papildu pētījuma jautājumi bija:

- **Ko jaunieši vēlas uzzināt seksuālās izglītības ietvaros?**
- **Kur un no kā jaunieši vēlas apgūt seksuālo izglītību?**
- **Kā jaunieši vēlas apgūt seksuālo izglītību?**

Metodoloģija

Mēs izstrādājām jauktu metožu gadījumu izpētes pieeju, lai izvērtētu datus no deviņām valstīm un identificētu starpvalstu tendences un atziņas, izmantojot gan kvalitatīvus, gan kvantitatīvus rīkus. Reģionālajā jaunatnes forumā tika kopīgi izstrādātas trīs pētījumu metodes, un katras valsts komanda izvēlējās, kuru no tām īstenot, ņemot vērā savu sociālpolitisko kontekstu, dalībnieku pieejamību un pieejamo laiku.

Pētījums tika veikts deviņās valstīs IPPF Eiropas tīklā: Albānijā, Kiprā, Gruzijā, Kazahstānā, Latvijā, Ziemeļmaķedonijā, Rumānijā, Spānijā un Zviedrijā. Katra komanda strādāja savā veidā, izmantojot metožu kombināciju, kas bija piemērota konkrētajai situācijai.

Dati tika vākti no 2025. gada februāra līdz maijam. Visi dalībnieki saņēma informāciju par projektu un sniedza informētu piekrišanu. Dati tika transkribēti un anonimizēti uzglabāšanas brīdī saskaņā ar GDPR un YSAFE datu apstrādes politiku. YSAFE komanda sadarbojās ar ārējo konsultantu, lai nostiprinātu savas prasmes datu vākšanā, ētiskās pētniecības veikšanā un jauniešu orientētas pieejas izmantošanā pētniecībā par jutīgiem tematiem. Attiecīgā gadījumā dati tika tulkoti angļu valodā, lai atbalstītu kopīgu analīzi visā komandā. Izmantojot reflektīvās tematiskās analīzes pieeju, YSAFE komanda strādāja mazākās grupās, lai analizētu valsts datu kopas, identificētu caurviju atziņas un izstrādātu vispārējās tēmas.

Mūsu trīs metodes bija: **sociālo tīklu pārskats, aptauja un fokusa grupu diskusijas.**

1. metode: Sociālo tīklu pārskats Izmantoja Gruzija un Kazahstāna.

Gadījumos, kad YSAFE komanda nevarēja sazināties ar dalībniekiem, mēs piedāvājām analizēt sociālos tīklus, lai parādītu, kā jaunieši reaģē uz sociālo tīklu saturu par SI tēmām un kā viņi iesaistās tajā. Izmantojot **tēmtura meklēšanu un "sniega pikas" izlasi**, komandas identificēja kontus, kas bija populāri gan Instagram, gan TikTok. Tika izmantots tikai publiski pieejams saturs, un komandas apkopoja informāciju par auditorijas mijiedarbību, ieskaitot to, kā jaunieši komentēja saturu, viņu preferences attiecībā uz tēmām/formātiem un visus jautājumus, kas viņiem bija. Komandas arī analizēja, vai bija skaidra priekšroka saturam no vienaudžu influenceriem vai no oficiāliem kontiem, kas saistīti ar medicīnas vai veselības aprūpes speciālistiem.

2. metode: Aptauja Izmantoja Albānija, Kipra, Gruzija, Kazahstāna, Ziemeļmaķedonija, Rumānija, Zviedrija.

Lai sasniegtu plašu auditoriju un piesaistītu dalībniekus no dažādiem valsts reģioniem, septiņas komandas izvēlējās veikt aptauju. Jautājumi tika izstrādāti tā, lai noskaidrotu dalībnieku apmierinātību ar pašreizējo SI piedāvājumu, mācību preferences un ieteikumus turpmākajām iniciatīvām. **Mēs izmantojām gan kvantitatīvus, gan kvalitatīvus jautājumus.**

Komandas pielāgoja jautājumus atbilstoši sociālpolitiskajai situācijai. Atbildes palika anonīmas, un dažos gadījumos dalībnieki tika aicināti iesniegt savus kontaktinformāciju, ja viņi vēlējas piedalīties turpmākās fokusa grupu diskusijās. Kopējais aptaujas dalībnieku skaits bija 1419.

3. metode: Fokusa grupu diskusijas (FGD) Izmantoja Albānija, Latvija, Kazahstāna, Ziemeļmaķedonija, Rumānija, Spānija, Zviedrija.

FGD tika veiktas gan klātienē, gan tiešsaistē, lai iegūtu vairāk kvalitatīvas informācijas par cilvēku pieredzi un viedokli par SI. **Komandas pielāgoja YSAFE fokusa grupu diskusiju ceļvedi, un dažas pievienoja radošas metodes, piemēram, ķermeņa kartēšanu, stāstīšanu ar attēlu palīdzību un kolektīvu kolāžu veidošanu.** Šo papildu metožu priekšrocības palīdzēja dalībniekiem atvērties par jūtīgām vai neērtām tēmām, kas saistītas ar seksuālo izglītību. Fokusa grupu diskusijās mēs iesaistījām 154 jauniešus.

Dalībnieki

Kopumā 1573 jaunieši vecumā no 15 līdz 25 gadiem piedalījās un dalījās ar saviem viedokļiem par to, kā seksuālās izglītības saturs varētu labāk atspoguļot viņu dzīves pieredzi un vajadzības.

Projekts sasniedza galvenokārt jauniešus pilsētās, bet dažos gadījumos arī mazākās pilsētās un kopienās. Lielākajā daļā valstu mēs piesaistījām dalībniekus **vecumā no 18 līdz 25 gadiem**, jo tas bija vispieejamākais veids, kā īsā laikā iesaistīt jauniešus, nepieprasot papildu vecāku piekrišanu. Tomēr, pateicoties komandas izveidotajiem jauniešu tīkliem, Rumānija, Ziemeļmaķedonija un Kazahstāna varēja piesaistīt aptaujai jauniešus **vecumā no 15 līdz 17 gadiem**. Aptaujas respondentu sadalījums pēc valstīm ir parādīts **1. attēlā**.

Aptaujas respondentu sadalījums pa valstīm (1. attēls):

- Rumānija: 28%
- Zviedrija: 25%
- Albānija: 21%
- Kipra: 10%
- Gruzija: 6%
- Ziemeļmaķedonija: 6%
- Kazahstāna: 4%

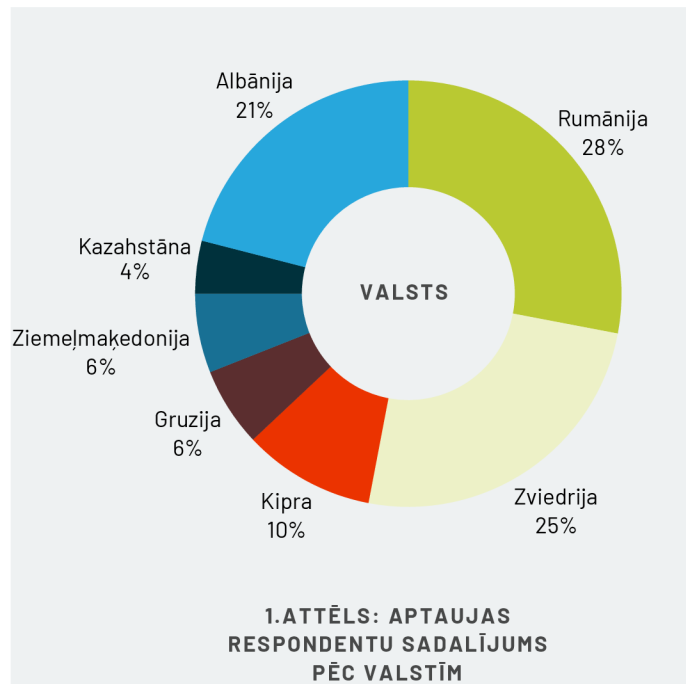
Lielākā daļa aptaujas respondentu identificējās kā **heteroseksuāli (54%), kam sekoja biseksuāli (19%) un geji vai lesbietes (8%)**. Citas seksuālās identitātes bija **kvīri, panseksuāli, aseksuāli, finseksuāli un demiseksuāli**. Aptuveni 5% dalībnieku izvēlējās atbildi "neesmu pārliecināts/apšaubu" vai "nevēlos atbildēt".

19% aptaujas respondentu bija **vecumā no 15 līdz 17 gadiem, 44% bija vecumā no 18 līdz 21 gadam un 37% bija vecumā no 22 līdz 25 gadiem**. **13%** aptaujāto norādīja, ka dzīvo ar **invaliditāti vai hronisku ilgstošu slimību**.

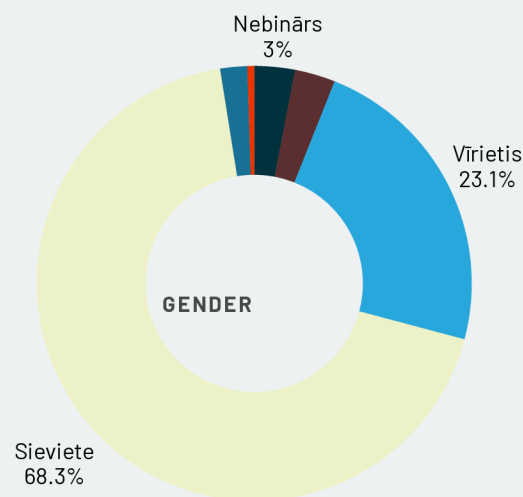
Respondenti galvenokārt sevi identificēja kā **sievieti vai meiteni (68%)**. Daudz mazāk respondentu sevi identificēja kā **vīrieti vai zēnu (23%)**, kā parādīts **2. attēlā**. Lai gan daži respondenti identificējās kā **dzimummainīgi, nebināri vai transgenderi**, šīs grupas netika aktīvi iekļautas šajā pētījuma posmā, kas ir joma, kurai jāpievērš prioritāra uzmanība turpmākajos pētījumos.

Dzimuma identitāte (2. attēls):

- Sieviete: 68,3%
- Vīrietis: 23,1%
- Nebinārs: 3%
- Transpersona: 3%
- Nevēlas atbildēt: 2%
- Dzimummainīgs: 0,5%
- Cits/Neesmu pārliecināts: 0,5%

Transpersona 3%
Nevēlas atbildēt 2%
Dzimummainīgs 0.5%
Cits/Neesmu pārliecināts 0.5%

2.ATTĒLS: APTAUJAS RESPONDENTU SADALĪJUMS PĒC DZIMUMA IDENTITĀTES

Albānija

Aptauja: 300 respondenti

Fokusa grupas: 24 dalībnieki

Aptaujas dalībnieki bija vecumā no 15 līdz 25 gadiem. 68% identificējās kā sievietes, 29% kā vīrieši. 78% identificējās kā heteroseksuāli, 12% identificējās kā biseksuāli, 6% kā panseksuāli un 4% nevēlējās atbildēt.

Pašreizējā VSI situācija

VSI ir **formāli iekļauta valsts izglītības programmā**, bet tās **īstenošana joprojām ir nekonsekventa**. Kvalitatīvas izglītības sniegšanas šķēršļi ir ierobežotā skolotāju apmācība un pastāvīga stigmatizācija, kas mantota no komunisma laikmeta, kad šādas tēmas bija aizliegtas publiskajās diskusijās. Lai gan pastāv citi resursi, kas nodrošina SRVT pakalpojumus, piekļuvi **bieži kavē bailes no nosodījuma, informācijas trūkums, neuzticēšanās un bažas par konfidencialitāti**. Šo situāciju ietekmē arī sociālais konservatīvisms un ilgstoša reliģiskā ietekme. Lai gan LGBTQI+ tiesības virzās uz priekšu, stigmatizācija joprojām ir plaši izplatīta, un piekļuvi SRVT izglītībai un pakalpojumiem joprojām ietekmē neatbilstoša un nepieņemama politika.

Galvenie rezultāti

Albānijas jaunieši vēlas seksuālo izglītību, kas ir visaptveroša, iekļaujoša un emocionāli apzinīga, nevis tādu, kas aprobežojas ar bioloģiju vai reprodukciju. Vairākums aptaujāto pašreizējo izglītību raksturoja kā **"pārāk bioloģisku un neatbilstošu reālajai dzīvei"**. Saskaņā ar aptauju 60-65% bija neapmierināti vai ļoti neapmierināti ar esošo seksuālo izglītību, savukārt tikai 10% jutās apmierināti. Dalībnieki stingri puda nepieciešamību mācīties par piekrišanu, emocijām, dzimumidentitāti, attiecībām un ķermeņa tēlu. Viens dalībnieks teica: **"Es nekad neesmu dzirdējis, ka kāds runātu par piekrišanu vai savstarpēju vienošanos. 'Nē' vienmēr nozīmē nē."** LGBTQI+ dalībnieki norādīja, ka programmas ignorē viņu realitāti, un viens dalībnieks teica, ka **"skolā viņi runāja tikai par zēniem un meitenēm; es nekad nejutos pārstāvēts."** Daudzi dalībnieki vēlējās arī diskusijas par ķermeņa pozitivitāti un pašpieņemšanu, īpaši saskaroties ar nosodījumu vai kaunu. Viņi arī uzsvēra nepieciešamību pēc praktiskām zināšanām par kontracepciju, seksuāli transmisīvajām infekcijām (STI) un konfidencialu konsultāciju.

Attiecībā uz SI formātiem dalībnieki izteica priekšroku **interaktīvām un radošām mācību metodēm, nevis tradicionālām lekcijām**. Viņi uzsvēra, ka mācīšanās procesam jānotiek caur dialogu, nevis iegaumēšanu. **Semināri, podkāsti un tiešsaistes vizuālie materiāli** (attēli, video un sociālo tīklu reels) bija viņu iecienītākie formāti. Viens dalībnieks teica: **"Podkāsti aicina cilvēkus ar dažādām pieredzēm,"** savukārt citi atzīmēja, ka **"video un reālus stāstus ir vieglāk atcerēties."**

Aptaujas rezultāti apstiprināja šīs tendences, un **visvairāk vēlamais formāts izrādījās darbnīcas un diskusijas**, kam sekoja tiešsaistes vizuālais saturs, piemēram, Instagram vai TikTok reels, un pēc tam lekcijas un podkāsti.

Dalībnieki arī uzsvēra, ka SI jābūt nepārtrauktai un tai jānotiek skolās, tiešsaistes vidē un kopienas vidē. Tomēr joprojām pastāv šķēršļi, piemēram, skolotāju neērtības sajūta, apmācītu pedagogu trūkums un sociālā stigma. Viens dalībnieks paskaidroja: **"Mēs mācāmies no sociālajiem tīkliem, bet mēs nekad nezinām, kas ir taisnība."** Uzticēšanās tika atzīta par vissvarīgāko faktoru, izvēloties, kur mācīties.

Aptauja atklāja, ka **60% respondentu dod priekšroku mācīties no veselības aprūpes speciālistiem**, 20% – no skolotājiem vai NVO, un 15% – no vecākiem vai pieaugušajiem ģimenes locekļiem. Dalībnieki atzina, ka visdrošāk jūtas kopā ar speciālistiem, kuri sniedz faktos balstītu, nenosodošu informāciju. **"Es jūtos droši, mācoties no ārstiem vai konsultantiem, kuri sniedz reālas atbildes,"** norādīja viens no dalībniekiem. Citi novērtēja tiešsaistes platformas to privātuma un anonimitātes dēļ, lai gan daudzi brīdināja, ka **"ne viss tiešsaistē ir uzticams."** LGBTQ+ un jaunieši ar invaliditāti norādīja, ka tiešsaistes un NVO vadītās telpas šķita drošākas un iekļaujošākas nekā formālā vide.

Secinājumi

Šis pētījums uzsvēra steidzamo nepieciešamību pēc visaptverošas, iekļaujošas un emocionāli jūtīgas seksuālās izglītības Albānijā. Lai gan VSI ir iekļauta valsts mācību programmā, tās efektivitāti kavē nekonsekventa īstenošana, nepietiekama skolotāju apmācība un sociālā stigmatizācija. Jaunieši izteica vispārēju neapmierinātību ar pašreizējo sistēmu. Viņi aicināja izmantot interaktīvas un līdzdalības metodes, podkāstus, tiešsaistes vizuālos materiālus un stāstīšanu, kas veicina dialogu un pārdomas. Uzticēšanās izrādījās būtisks elements, jauniešiem dodot priekšroku veselības speciālistiem un iekļaujošām, no stigmatas brīvām mācību telpām. Lai apmierinātu šīs vajadzības, ir jāattīsta politikas, mācību programmas un skolotāju apmācība, lai veicinātu drošu, aizraujošu un iekļaujošu izglītību.

Kipra

Aptauja: 149 respondenti

Dalībnieki bija vecumā no 18 līdz 25 gadiem. 70% identificējās kā sievietes, un 77% kā heteroseksuāli. Pārējie identificējās kā geji vai lesbietes (13%), biseksuāli (7,5%), kvīri (1,4%) vai nevēlējās atbildēt.

Pašreizējā VSI situācija

Veselības izglītība ir obligāta Kipras valsts skolās kopš 2011. gada, un 2023. gadā stājās spēkā VSI likums. Tomēr VSI joprojām, galvenokārt, koncentrējas uz bioloģisko un reproduktīvo veselību. Skolotājiem nav obligāti jāapmeklē speciālas apmācības par seksuālo izglītību, un viņu personīgie uzskati bieži ietekmē to, kā šis priekšmets tiek pasniegts. Rezultātā būtiskas tēmas, piemēram, piekrišana, attiecības un iekļaušana, bieži tiek ignorētas.

Galvenie rezultāti

Lielākā daļa respondentu norādīja, ka viņi vēlas tādu SI, kas neaprobežojas tikai ar anatomiju un reprodukciju. Viņi vēlas mācīties par **kontracepciju, piekrišanu, emocijām, attiecībām, dzimuma identitāti un LGBTQI+ tēmām.**

Lielākā daļa dalībnieku par seksualitāti un attiecībām uzzina **sociālajos tīklos (63%)**, galvenokārt, Instagram, TikTok un YouTube. Tam seko skola (34%), tad tiešsaistes blogi un forumi (28%), meklētājprogrammas (21%) un medicīnas vai veselības aprūpes speciālisti (15%). Tikai 4% aptaujāto atzina, ka viņi nekad nav saņēmuši nekādu informāciju. Jautāti par **galveno informācijas avotu, sociālie tīkli joprojām bija populārākais izvēles variants (45%)**, savukārt 6% aptaujāto norādīja uz skolām un veselības aprūpes speciālistiem. Tas liecina, ka jaunieši lielā mērā paļaujas uz digitālo vidi, lai uzzinātu par seksualitāti.

Viens dalībnieks dalījās ar šādu pieredzi: **"Interneta vidē es uzzināju par seksu un seksualitāti atvērtā vidē, kurā vienmēr radās jauni jautājumi, uz kuriem tika atbildēts, izmantojot kritisko domāšanu un uzticamus avotus."** Lai gan sociālie tīkli šķiet atvērti un pieejami, tie ne vienmēr ir uzticami, kā norādīja cits dalībnieks: "Es nezinu, kas ir taisnība un kas nav, kā arī nezinu, kā rīkoties, lai būtu drošam."

Vairākums izteica priekšroku mācību pieredzēm, kas ir interaktīvas, balstītas uz līdzdalību un nenosodošas. Populārākā mācību metode bija uz diskusijām balstītas aktivitātes (38%), kam sekoja grāmatas un žurnāli (35%) un īsi tiešsaistes materiāli, piemēram, reels vai infografikas (26%). Tika minētas arī strukturētas prezentācijas (26%) un individuāla mentorēšana vai interaktīvas spēles (25%).

Lielākā daļa dalībnieku norādīja, ka viņi vēlētos mācīties no veselības aprūpes speciālistiem (60%), pedagogiem (47%), vecākiem (36%), draugiem un vienaudžiem (24%) un sociālo tīklu influenceriem (19%). Viņi aprakstīja ideālo pedagogu kā zinošu, empātisku un uzticamu. Tas liecina par skaidru vēlmi pēc VSI, ko nodrošina apmācīti speciālisti un skolotāji, kuri spēj veicināt uzticības un cieņas atmosfēru.

Secinājumi

VSI Kiprā joprojām ir ierobežota un galvenokārt koncentrējas uz bioloģiju. Lielākā daļa jauniešu iegūst informāciju no neoficiāliem un digitāliem avotiem. Mūsu aptaujas rezultāti liecina, ka dalībnieki vēlas VSI, kas ir iekļaujoša, praktiska un konsekventa, aptverot tādas tēmas kā emocionālā labklājība, piekrišana un cieņa attiecībās. Fokusgrupu un interviju palīdzība varētu palīdzēt dziļāk izprast jauniešu pieredzi un izjūtas.

Gruzija

Aptauja: 80 respondenti

Sociālo tīklu pārskats: 12 uz SRVT orientēti konti

No aptaujas respondentiem 83,75% bija sievietes un 16,25% vīrieši. 82,5% identificējās kā heteroseksuāli, bet mazāks procents identificējās kā biseksuāli, panseksuāli vai geji un lesbietes. 2,5% ziņoja, ka viņiem ir invaliditāte.

Pašreizējā VSI situācija

VSI nav obligāta valsts līmenī. Lai gan daži reproduktīvās veselības aspekti ir iekļauti bioloģijas un pilsoniskās izglītībasursos, šajās stundās **reti tiek apskatīti seksualitātes emocionālie, psiholoģiskie un sociālie aspekti.** Sociokulturālās un reliģiskās normas joprojām veido valsts kontekstu jauniešu SRVT jomā. Gruzijas pareizticīgajai baznīcai ir ievērojama ietekme, nostiprinot konservatīvus uzskatus un neatbalstot atklātu diskusiju par seksualitāti. **Viendzimuma laulības ir konstitucionāli aizliegtas,** un sarunas par seksuālo orientāciju vai dzimuma identitāti bieži tiek stigmatizētas.

Galvenie rezultāti

Dalībnieki izteica spēcīgu vēlmi pēc SI, kas **pārsniedz bioloģisko un reproduktīvo veselību.** Visbiežāk minētās tēmas, par kurām dalībnieki vēlējās uzzināt vairāk, ir kontracepcija, menstruācijas, higiēna, piekrišana, ķermeņa tēls, mentālā veselība un dzimumā balstītas vardarbības novēršana.

Respondenti iedomājās iekļaujošu, vecumam atbilstošu un nepārtrauktu sistēmu, kas nodrošinātu zinātniski precīzu informāciju un emocionālu atbalstu nenosodošā vidē. Viens dalībnieks skaidri apkopoja sabiedrības izaicinājumu: **"Varbūt lielākais šķērslis ir stereotipiskie uzskati un uzvedības normas, ko veido sociālās normas. Fakts, ka gandrīz neviens nekad atklāti nerunā par šo tēmu, liek daudziem cilvēkiem palikt neizglītotiem."**

Pētījums atklāja, ka lielākā daļa jauniešu informāciju par seksualitāti iegūst digitālajā vidē, jo trūkst uzticamas institucionālās izglītības. Galvenie informācijas avoti bija **meklētājprogrammas (61%) un sociālo tīklu platformas (43%).** Šādi apstākļi rada vidi, kurā jaunieši saņem fragmentētu, nekoncektīvu un bieži vien neuzticamu informāciju. Formālās, uzticamās izglītības trūkums liek daudziem meklēt zināšanas no neformāliem vai tiešsaistes avotiem. Kā norādīja viens dalībnieks: "Seksuālā izglītība Gruzijā joprojām ir jauna tēma, un, tāpat kā daudzas citas jaunās lietas, tā saskaras ar pretošanos. Daudzi baidās apspriest šo tēmu, jo sabiedrībā tā ir tabu."

Lai gan tiešsaistes avoti nodrošina privātumu un pieejamību, dalībnieki pauda bažas par dezinformāciju, neuzticamu saturu un ekspertu moderācijas trūkumu. Sociālo tīklu pārskats parādīja, ka visvairāk uzmanību piesaistīja īsi, saistoši un interaktīvi formāti, piemēram, reels, aptaujas un personīgas diskusijas.

Neskatoties uz to, ka respondenti paļaujas uz digitālo vidi, lielākā daļa aptaujāto **izteica lielāku uzticību profesionāliem avotiem**. Ārsti un farmaceiti (49%) tika atzīti par visvairāk uzticamiem, kam sekoja ģimenes locekļi (21%) un partneri (20%). **Skolas ierindojās viszemāk, atspoguļojot uzticamības plaisu formālajā izglītībā.**

Secinājumi

SI Gruzijā joprojām ir nepietiekama un daudziem jauniešiem nepieejama. Lai gan digitālie rīki ir paplašinājuši neatkarīgas mācīšanās iespējas, tie nevar aizstāt formālu, visaptverošu un uzticamu izglītību. Šie secinājumi uzsver nozīmi stiprināt saikni starp profesionālo pieredzi un pieejamiem mācību formātiem. Izglītības pasākumi jāveido, balstoties uz jauniešu pieredzi ar digitālajām platformām, vienlaikus nodrošinot, ka ir pieejama precīza, medicīniski pamatota informācija.

Kazahstāna

Aptauja: 57 respondenti

Fokusa grupas: 30 dalībnieki

Sociālo tīklu pārskats: 5 SRVT tēmu profili

Lielākā daļa aptaujas respondentu bija vecumā no 18 līdz 21 gadam un studēja vai bija ieguvuši bakalaura grādu. 64% identificējās kā sievietes, 32% kā vīrieši, bet 5% nevēlējās atbildēt uz šo jautājumu.

Pašreizējā VSI situācija

VSI nav daļa no formālās izglītības sistēmas Kazahstānā; tomēr daži ar to saistīti temati ir iekļauti citos priekšmetos, piemēram, "Dzīves drošības pamatos" un bioloģijā vecākiem skolēniem. Tādējādi jaunieši reti saņem precīzu un objektīvu informāciju par savu ķermeni, attiecībām un seksuālo veselību skolā. Tēmas, piemēram, piekrišana, kontracepcija un reproduktīvās tiesības, reti tiek atklāti apspriestas skolā vai mājās.

Galvenie rezultāti

Lielākā daļa aptaujas dalībnieku **izrādīja interesi par visām minētajām tēmām**, kas liecina par ievērojamu nepilnību pašreizējā SI piedāvājumā. Visbiežāk izvēlētās tēmas bija **STI, kontracepcijas metodes, piekrišana un personīgās robežas**. Tajā pašā laikā daži FGD dalībnieki izteica vilcināšanos apspriest jautājumus, kas saistīti ar SI skolas vidē. Viņu bažas bieži atspoguļoja diskomfortu vai neskaidrību par to, kā ieviest šīs tēmas un kurš par to būtu atbildīgs.

Šī vilcināšanās uzsver **stigmatas un kļūdainu priekšstatu pastāvēību** par seksuālo un dzimumu daudzveidību. Tā arī uzsver plašākas politiskās un sociālās vides ietekmi, kurā **ierobežojoša attieksme un ierobežota piekļuve iekļaujošai informācijai** turpina veidot to, kā jaunieši uztver un apspriež šos jautājumus.

Nebija vienota skaidra vēlamā mācību formāta, jo aptaujas respondenti vēlas dažādu metožu kombināciju, **tostarp video, lekcijas un neformālu vidi**. Daudzi teica, ka ir vieglāk runāt ar medicīnas speciālistiem, draugiem vai vienaudžiem, vai sociālo tīklu influenceriem, nevis ar vecākiem vai skolotājiem, no kuriem daži norādīja, ka viņiem būtu kauns.

Viens dalībnieks paskaidroja: **"Vecāki neizskaidro šo tēmu, tāpēc bērni to uzzina no sociālajiem tīkliem, bet to vajadzēt mācīt skolā."** Tomēr dalībnieki uzsvēra, ka mācīšanās no saviem vienaudžiem nesniedza viņiem būtisku informāciju. Turklāt FGD dati un sociālo tīklu pārskats uzsvēra vēlmi pēc autentiskāka un kultūras ziņā jūtīgāka satura, kas šķiet saprotams un nenosodošs.

Secinājumi

Šie dati atklāj, ka pašreizējā SI sistēma Kazahstānā ir nepilnīga un saskaras ar daudziem izaicinājumiem, kas saistīti ar stigmatu, ierobežotu pieejamību un uzticamu avotu trūkumu. Jaunieši vēlas uzzināt par daudzām tēmām, kas saistītas ar seksuālo veselību un attiecībām, bet saskaras ar šķēršļiem, lai piekļūtu precīzai un uzticamai informācijai.

Latvija

Fokusa grupas: 22 dalībnieki

45% dalībnieku identificējās kā vīrieši, bet 55% kā sievietes, dzimšanas brīdī noteiktā dzimuma izpratnē (dzimte vai seksuālā orientācija netika jautātas drošības apsvērumu dēļ).

Pašreizējā VSI situācija

Latvijā SI ir iekļauta daudzu dažādu skolas priekšmetu mācību programmās, piemēram, bioloģijā un sociālajās zinībās; tomēr praksē **mācību programma ne vienmēr tiek ievērota, jo šo tēmu aptver kauns un stigma**, un tā noteikti neiekļauj LGBTQI+ tēmas.

Galvenie rezultāti

Nozīmīgākā tēma, ko jaunieši definēja kā nepietiekami apspriestu, bija VSI emocionālie aspekti, kā teica viens dalībnieks: **"intīmo attiecību emocionālais aspekts, konkrēti [...] Kā justies drošam? Kā veidot drošas attiecības?"** Dalībnieki arī puda vēlmi uzzināt vairāk par "neērto" seksa pusi, jo tas netiek bieži runāts vai rādīts pornogrāfijā. Bija arī interese uzzināt vairāk par baudu: **"No fiziskā viedokļa, kā justies pareizi un faktiski, ko viņam vajadzētu darīt?"**

Kāds dalībnieks pastāstīja, ka **"augot, meitenēm vienmēr tiek stāstīts, ka sliktākais, kas var notikt, ir neplānota grūtniecība, bet mazāk tiek runāts par dažām slimībām, ar kurām var inficēties, un kā tās var iegūt, un kā var pārbaudīt, vai tās ir,"** un daudzi piekrita, ka ir nepieciešama plašāka izglītošana par STI.

Kopīga tēma bija cerība, ka nākotnē vecāki mazāk kautrēsies mācīt savus bērnus: "[Viņi] ir tie, kas var ātrāk sasniegt bērnus un ietekmēt viņu izpratni. Skola dod pamatzināšanas, **bet, ja vecāki izskaidro un runā mājās, bērniem ir vieglāk saprast un pieņemt lietas."**

Dalībnieki atzīmēja, ka SI tiek īstenota atšķirīgi dažādās skolās, mazākās pilsētās un skolās VSI ir ierobežota vai nav vispār, salīdzinot ar galvaspilsētu. No dalībniekiem, kuri neatcerējās, ka viņiem būtu mācīta VSI skolā, lielākā daļa atbalstīja obligāto ieviešanu nākamajām paaudzēm. No dalībniekiem, kuri skolā bija pieredzējuši VSI, **vairāki norādīja, ka viņi nejutās droši, runājot par SI ar savu ģimeni, un norādīja, ka dod priekšroku privātām mācību pieredzēm**, piemēram, bukletiem un anonīmiem jautājumu un atbilžu forumiem. Viņi uzskata, ka "tas [anonimitāte] patiesībā nemazinātu stigmu, ja tāda pastāv, bet vienkārši dotu drošības sajūtu."

Lielākā daļa dalībnieku norādīja, ka skolā īstenotajai VSI vajadzētu "būt atsevišķai nodarbībai un atsevišķam skolotājam, kurš nedara neko citu," un ka viņam jābūt jaunam cilvēkam. Pamatojums tam bija tāds, ka daudzi uzskatīja, ka skolotāji nav spējīgi un/vai nevēlas pienācīgi izglītēt kauna un/vai apmācības trūkuma dēļ, un norādīja, ka viņi vēlas runāt ar kādu, kas ir tuvāks viņu vecumam, lai justos ērtāk. Tika arī minēts, ka stundas skolā jāuzsāk agrāk, pievēršoties vecumam atbilstošām tēmām, tostarp sociālām konstrukcijām par dzimumu, piemēram, kaitīgajai izplatītajai attieksmei, ka "zēni būs zēni".

Secinājumi

Neskatoties uz nelielo dalībnieku skaitu, pētījums atklāja vispārēju neapmierinātību ar SI. Jaunie dalībnieki izteica vēlmi pēc **daudzformāta SI nodrošināšanas, tostarp skolas satura kombinācijas** (ar apmācītiem un, ideālā gadījumā, jaunākiem skolotājiem), resursiem **pašvadītai mācīšanai, kas prioritizē anonimitāti, un cerībām uz vairāk vecāku un bērnu sarunām nākotnē**. Būtu lietderīgi pārbaudīt dažas no ieteiktajām izglītības pieejām (piemēram, jautājumu un atbilžu forumu) un veikt aptaujas, lai novērtētu esošo resursu, tostarp brošūru, žurnālu un tiešsaistes satura, efektivitāti un atzīšanu.

Ziemeļmaķedonija

Aptauja: 88 respondenti

Fokusa grupas: 18 dalībnieki

65% aptaujas respondentu identificējās kā sievietes, 30% kā vīrieši. Lielākā daļa identificējās kā heteroseksuāli, 26% identificējās kā biseksuāli, homoseksuāli vai kvīri.

Pašreizējā VSI situācija

Seksualitāte joprojām paliek lielā mērā tabu, un VSI vēsturiski nav bijusi iekļauta skolas mācību programmās. Sākot ar 2025. gada septembri, Maķedonijas skolās tiek izmēģināta visaptveroša seksualitātes izglītība, ir izstrādāta mācību programma un rokasgrāmata, un skolotāji tiek nepārtraukti apmācīti. Lai gan tas ir nozīmīgs solis uz priekšu, šis priekšmets joprojām nav oficiāli ieviests. Pret dzimumu vērsta diskursa pieaugums un valdības maiņa ir palēninājusi tās ieviešanu formālajā izglītības sistēmā.

Galvenie rezultāti

Lielākā daļa dalībnieku novērtēja savu VSI pieredzi ar **zemu vai ļoti zemu apmierinātības līmeni**. Nodarbību ir maz, tās ir šaura apjoma un dažkārt pilnībā izlaistas. Tikai daži respondenti ziņoja par augstu apmierinātību (4 vai 5), un neviens neminēja skolu vai vecākus kā savu galveno informācijas avotu, norādot, ka gan formālā, gan ģimenes izglītība joprojām paliek lielā mērā neefektīva vai tiek ignorēta, atspoguļojot uzskatu, ka sekss ir **"kaunpilna tēma"**.

Tēmu ziņā dalībnieki izrādīja vislielāko interesi par **seksuālo reproduktīvo veselību, ķermeni un ķermeņa tēlu, kā arī dzimumu**. Tam sekoja **attiecības un intimitāte, kā arī seksuālā uzvedība**. Seksuālā vardarbība ierindojās otrā no beigām, neskatoties uz pieaugošu vardarbību ģimenē un intīmās partnerattiecībās (galvenokārt skar sievietes), uzsverot steidzamo nepieciešamību pēc agrīnas izglītības par dzimumā balstītu vardarbību.

Lielākā daļa dalībnieku norādīja, ka viņu galvenie SRVT informācijas avoti ir **īsformāta sociālo tīklu platformas**, piemēram, Instagram, TikTok, Reels, Threads un X. Mazāks skaits minēja blogus vai MI meklētājprogrammas (ChatGPT, Perplexity, Gemini). **Kā galvenais avots tika minēti draugi un vienaudži**, un vairāki dalībnieki minēja vienaudžu izglītošanu skolas klubos vai jauniešu grupās. Interesanti, ka **daudzi dalībnieki ziņoja, ka saņem informāciju no vecākiem vai aizbildņiem**, kas liecina, ka jaunāki vecāki varētu kļūt atvērtāki sarunām, kas iepriekš tika uzskatītas par tabu.

Attiecībā uz vēlamajiem informācijas avotiem, **lielākā daļa minēja izglītības iestādes kā savu galveno izvēli, kam sekoja medicīnas speciālisti un skolotāji/professori**. Vecāki ierindojās ceturtajā vietā, apsteidzot vienaudžus un sociālos tīklus, kas bija pēdējie, kaut arī bija visbiežāk izmantotie avoti. Tas liecina, ka, lai gan **jaunieši lielā mērā paļaujas uz digitālo saturu**, viņi apzinās tā ierobežojumus un dezinformācijas riskus.

Saistībā ar stigmatu un bailēm no nosodījuma **tika izteikts pieņēmums, ka jaunieši bieži vien privātuma nolūkā izmanto digitālos avotus, pat atzīstot, ka strukturēta izglītība būtu uzticamāka**. FGD laikā dalībnieki norādīja, ka stigma joprojām apklusina sarunas par seksualitāti, īpaši meitenēm un LGBTQ+ jauniešiem. Turklāt kultūras un reliģiskais konservatīvisms pastiprina uzskatu, ka sarunas par seksualitāti ir "kaunpilnas". **Piekļuves nevienlīdzība joprojām pastāv romu un lauku jauniešiem**, kuri saskaras ar sociālekonomiskām un digitālām barjerām.

Kad tika jautāts, kāda veida SI viņi vēlētos, vairākums atbalstīja **strukturētas lekcijas ar diskusiju aktivitātēm**. Dalībnieki arī vēlējās saturu, kas balstīs **reālās dzīves pieredzē, padarot nodarbības saistošas, aizraujošas un praktiskas**. Bija skaidri redzama priekšroka **īsiem, interaktīviem, spēlveida semināriem**, kas modernizē lekcijas, uztur iesaistīšanos, veicina atvērtību un veicina toleranci jauniešu vidū. Mazāka grupa izrādīja interesi par **individuālām mentorēšanas sesijām**, atspoguļojot sociālo trauksmi un bailes no nosodījuma grupas vidē.

Secinājumi

Šī pētījuma rezultāti liecina, ka dalībnieki vēlas **strukturētu, uzticamu un iekļaujošu seksuālās izglītības programmu, kas pārsniedz pašreizējo ierobežoto bioloģisko fokusu skolās**. Neskatoties uz plaši izplatīto paļaušanos uz sociālajiem tīkliem un vienaudžiem, lai iegūtu informāciju par SRVT, jaunieši izsaka skaidru priekšroku uzticamiem, institucionāliem avotiem, piemēram, izglītotājiem un medicīnas speciālistiem. **Tomēr sociālā stigmatizācija, apmācīta personāla trūkums un minimāla integrācija mācību programmā turpina ierobežot piekļuvi precīzai un visaptverošai izglītībai.**

Rumānija

Aptauja: 395 respondenti

Fokusa grupas: 21 dalībnieks

No aptaujas respondentiem 65% bija vecumā no 15 līdz 17 gadiem, 30% – no 18 līdz 21 gadam, bet 5% – no 22 līdz 25 gadiem. Lielākā daļa identificējās kā sievietes (65%), kam sekoja vīrieši (25%), transpersonas (5%) un nebinārās personas (3%).

Pašreizējā VSI situācija

Rumānijas jauniešu SRVT situāciju ietekmē **spēcīgas konservatīvās un reliģiskās tendences**, jo īpaši no Rumānijas pareizticīgās baznīcas puses, kas dominē debatēs par morāli, ģimeni un izglītību. VSI jautājums ir ļoti strīdīgs: lai gan tas tiek apspriests politikas līmenī, tā **īstenošana ir nevienmērīga** un lielā mērā atkarīga no vietējām skolām un NVO. **Centieni noteikt VSI par obligātu saskaras ar spēcīgu politisko un sabiedrisko pretestību**. Piekļuve kontracepcijas līdzekļiem un SRVT pakalpojumiem joprojām paliek nevienmērīga, īpaši pusaudžiem, kuri bieži paļaujas uz NVO vai neoficiāliem informācijas avotiem. LGBTQI+ tiesības ir ierobežotas, un viendzimuma partnerattiecības nav juridiski atzītas, kas **pastiprina stigmatu un atstumtību**.

Galvenie rezultāti

FGD laikā dalībnieki izrādīja interesi par tādām tēmām kā **piekrišana, tiesības, ķermeņa tēls, higiēna un aizsardzība**. Kā paskaidroja viens dalībnieks: "Ir jāprot klausīties otru cilvēku un nedrīkst pārkāpt noteiktas robežas," savukārt cits norādīja: "Piespiedu 'jā' ir 'NĒ'!". Dalībnieki augstu novērtēja arī zināšanas par reproduktīvo veselību, anatomiju, kontracepciju un aizsardzību pret STI. Tomēr **daļai dalībnieku joprojām bija neērti runāt par baudu vai vēlmi**: "Es domāju, ka tas var būt kaut kas perverss," atspoguļojot kultūras un reliģiskos tabu, kas rada spriedzi starp zinātkāri un sabiedrības normām.

Aptaujas dalībnieki atzina, ka formālajā izglītībā pastāv nepilnības, un daudzi norādīja, ka **paļaujas uz tiešsaistes avotiem**, piemēram, sociālajiem tīkliem, meklētājprogrammām, blogiem un medicīnas tīmekļa vietnēm. Respondenti pauda skaidru redzējumu par kvalitatīvu seksuālo izglītību: tai jābūt obligātai, vecumam atbilstoši, iekļaujoši un aptveroši gan fiziskos, gan emocionālos seksualitātes aspektus, ideālā gadījumā sākot jau pamatskolā.

Runājot par mācību formātiem, dalībnieki deva priekšroku **interaktīvām un praktiskām pieejām, tostarp grupu diskusijām, video materiāliem un reālās dzīves situācijām**, jo šīs metodes veicināja mācīšanos un iesaistīšanos. Viņi ieteica sākt ar vecumam atbilstošu saturu, iepazīstinot ar anatomiju un pubertāti, pēc tam pievērsties seksuālajām tiesībām, kontracepcijai un attiecībām. Daži norādīja, ka sākot ar **viena dzimuma grupām, tiek nodrošināta lielāka komforta sajūta**, savukārt citiem nebija iebildumu pret jauktām nodarbībām, lai nodrošinātu daudzveidīgas perspektīvas.

Aptaujas dati liecināja par stingru paļaušanos uz **digitāliem avotiem privātai, pašvadītai mācīšanai**. Platformas, piemēram, Instagram, TikTok, YouTube un Reddit, tiek novērtētas to pieejamības, saistības un anonimitātes dēļ. Tajā pašā laikā dalībnieki uzsvēra, cik svarīgi ir mācīties no **uzticamiem avotiem, piemēram, veselības aprūpes speciālistiem vai specializētiem pedagogiem**, lai nodrošinātu uzticamu un precīzu informāciju. Interaktīvās metodes, piemēram, grupu diskusijas un darbnīcas, tika vērtētas augstāk nekā tradicionālās lekcijas, jo tās **rada drošu vidi dialogam un palīdz normalizēt sarunas par seksualitāti**.

Kā vēlamie informācijas avoti tika izcelti daži uzticami pieaugušie, tostarp, skolotāji, veselības aprūpes speciālisti un nevalstiskās organizācijas. Tomēr dalībnieki norādīja, ka šiem cilvēkiem vajadzētu būt labi apmācītiem šajos jautājumos: **"Ir tik neērti par to runāt ar skolotāju, kurš tev māca arī matemātiku."** Vecākus novērtē par uzticības un atklātības veicināšanu, bet ne par detalizētu instrukciju sniegšanu: **"Vecākiem... vajadzētu radīt zināmu atklātību... tad specializēts cilvēks izskaidro detalizētāk."**

Aptaujas respondenti uzsvēra to pašu – **speciālisti sniedz objektīvas, uz faktiem balstītas un nenosodošas norādes**, savukārt **draugi un vienaudži var piedāvāt savu pieredzi un emocionālu atbalstu**. Digitālie avoti joprojām ir svarīgs papildinājums, nodrošinot privātu un tūlītēju piekļuvi informācijai. Tomēr dalībnieki uzsvēra **verifikācijas un uzticamības nozīmi**: "Seksuālo izglītību sociālajos tīklos drīkst sniegt tikai uzticami cilvēki, kuriem ir kaut kāda veida licence." Aptaujas rezultāti liecina, ka gadījumos, kad skolas nespēj nodrošināt seksuālo izglītību, tiešsaistes platformas kļūst par galvenajiem avotiem, neskatoties uz dezinformācijas bažām. Dalībnieki paredz **hibrīda pieeju, kas apvieno speciālistus, vecākus un pārbaudītus digitālos avotus, lai nodrošinātu visaptverošu un iekļaujošu seksuālo izglītību**.

Secinājumi

Šī pētījuma dalībnieki aicināja ieviest VSI, kas līdzsvaro bioloģiskās zināšanas ar emocionālo izpratni, piekrišanu un veselīgām attiecībām. Viņi dod priekšroku interaktīvām, **vecumam atbilstošām mācību metodēm, kuras nodrošina uzticami pieaugušie un kuras papildina pārbaudīti digitālie resursi**. Pašreizējās nepilnības, ko rada sistēmisks izglītības trūkums skolās, kultūras tabu un neuzticama informācija, **liek viņiem meklēt zināšanas patstāvīgi internetā**. Neskatoties uz izaicinājumiem, dalībnieki saprot, ka efektīvai seksuālajai izglītībai jābūt obligātai, precīzai, iekļaujoši un normalizētai visā sabiedrībā.

Spānija

Fokusa grupas: 32 dalībnieki

Pašreizējā VSI situācija

Spānijā seksuālā izglītība ir iekļauta dažos skolas priekšmetos, piemēram, bioloģijā vai pilsoniskajā audzināšanā. Tomēr **tā nav obligāta un bieži vien aprobežojas ar pamatinformāciju par grūtniecību un infekcijām**. 2022. gada oktobrī Spānijā stājās spēkā "Tikai 'jā' nozīmē 'jā' piekrišanas likums. Šis likumdošanas izmaiņas nozīmē, ka cietušajiem vairs nebūs tiesā jāpierāda vardarbība vai vardarbības draudi, piespiešana vai pretestība pret uzbrucēju(-iem). Neskatoties uz to, ka tas ir solis uz priekšu, piekrišanas iekļaušana Spānijas likumdošanā ir izraisījusi **spēcīgu pretestību un dezinformācijas kampaņu**, kas vēl vairāk uzsver, cik svarīga ir piekļuve VSI un uzticamai informācijai par dzimumā balstītu vardarbību un citām tēmām.

Galvenie rezultāti

Visu FGD laikā dalībnieki puda vēlmi pēc VSI, kas risina reālās dzīves situācijas un emocijas, nevis tikai riskus un aizsardzību. Viņi vēlas saprast, kā darbojas attiecības, kā efektīvi sazināties, kā tikt galā ar kaunu un nedrošību, kā arī kā droši izziņāt savu ķermeni. Daudzi lūdza vairāk atklātu diskusiju par dzimumu, seksuālo orientāciju un baudu. Viens dalībnieks teica: "Mums stāsta, kā izvairīties no grūtniecības, bet nekad – kā baudīt intimitāti vai justies ērti savā ķermenī." Citi uzskatīja, ka tēmas, piemēram, menstruācija, ķermeņa tēls vai piekrišana, būtu jāmāca visiem, ne tikai meitenēm. Tāpat VSI būtu jāpalīdz zēniem izprast emocijas un dzimumā balstītu vardarbību, nevis jākoncentrējas tikai uz bioloģiju vai sniegumu.

Dalībnieki deva priekšroku darbnīcām un neformālām sarunām nevis formālām lekcijām. Viņi norādīja, ka interaktīvās aktivitātes ļauj viņiem dalīties pieredzē un runāt, nebaidoties, ka tiks vērtēti. Ja mācībspēki ir atvērti un izmanto ikdienas piemērus, jaunieši var justies brīvāk un būt gatavāki mācīties. Vairāki respondenti minēja, ka skolotāju uzvedībai ir ievērojama ietekme. Piemēram, ja skolotāji izrāda neapmierinātību, studenti mēdz klusēt. Ja atmosfēra ir droša un cieņpilna, cilvēki ir vairāk gatavi iesaistīties. Kā teica viens no respondentiem: "Kad tas izskatās pēc parastas sarunas, nevis brīdinājuma, tu patiešām kaut ko iemācies."

Dalībnieki stāstīja arī par to, kā viņi mācās terapijā vai izmantojot tiešsaistes saturu. Daudzi teica, ka terapija palīdzēja viņiem atklāti runāt un saprast seksualitāti kā daļu no mentālās un emocionālās veselības. Citi minēja, ka izmanto TikTok, Instagram un tiešsaistes platformas, lai atrastu patiesu informāciju. Viņi atzina, ka ne viss internetā ir uzticams, tāpēc ieteica iekļaut medijpratību seksuālās izglītības programmā. Viņiem patika arī ideja atgriezties pie tēmām gadu laikā, katru reizi tās izziņot dziļāk. Tā vietā, lai dzirdētu vienu un to pašu informāciju par infekcijām, viņi vēlas diskusijas, kas attīstās līdz ar vecumu un pieredzi.

Līdzās skolām, par labākajām mācību vietām tika minētas **NVO rīkotās jauniešu klubu darbnīcas**, jo tās ir **atvērtas, drošas un balstās uz patiesām sarunām**. Kā svarīgs informācijas un atbalsta avots tika minēti arī **draugi**, un daži dalībnieki norādīja, cik svarīgi ir **runāt vienā valodā** un saprast ikdienas pieredzes.

Lielākā daļa dalībnieku teica, ka **vēlētos par to runāt ar saviem vecākiem**, bet tas notiek reti, jo viņi izjūt kaunu vai neērti jūtas. Daži dalībnieki stāstīja par pozitīvām pieredzēm ar atvērtiem vecākiem, kuri klausījās, neizsakot kritiku. Daži ieteica, ka arī **vecākiem ir nepieciešama seksuālā izglītība**, lai viņi varētu brīvāk runāt ar saviem bērniem. Vēl viens svarīgs avots bija tiešsaistes vide. Dalībnieki sekoja autoriem, kuri runā par attiecībām, ķermeņa tēlu vai dzimuma identitāti. Viņi uzskatīja, ka **tiešsaistes mācīšanās ir pieejama un daudzveidīga, bet vēlējās norādījumus par to, kā atpazīt uzticamu informāciju**.

Secinājumi

Jaunieši Spānijā veido savu izpratni par seksualitāti, **apvienojot dažādus avotus. Skolas sniedz pamatinformāciju, taču nenodrošina emocionālo vai iekļaujošo izglītību**. Darbnīcas, draugi, terapija un tiešsaistes platformas aizpilda dažus no šiem trūkumiem. Lai uzlabotu pašreizējo skolu piedāvājumu, dalībnieki aicināja nodrošināt **padziļinātu skolotāju apmācību un paplašināt mācību programmu**, iekļaujot tajā tādas tēmas kā emocijas, attiecības, bauda un daudzveidība, papildus profilaksei.

Zviedrija

Aptauja: 356 respondenti

Fokusa grupas: 7 dalībnieki

Lielākā daļa aptaujas respondentu identificējās kā sievietes (76%). Lielākā daļa cilvēku identificējās kā heteroseksuāli (34,2%) vai biseksuāli (32,5%).

Pašreizējā VSI situācija

VSI skolās ir **obligāta no 1955. gada**. 2020. gadā seksuālā izglītība kļuva par obligātu priekšmetu skolotāju apmācības programmās, un 2022. gadā seksuālās izglītības nosaukums skolā tika mainīts uz **“Seksualitāte, piekrišana un attiecības.”** 2025. gada sākumā tika iesniegts priekšlikums, kurā ierosināts dzēst formulējumus par seksualitāti, piekrišanu un attiecībām no skolas mācību programmas mērķiem un uzdevumiem. Ja tas tiks noņemts, pastāv **risks, ka tiks apdraudēta seksuālās izglītības nodrošināšana**.

Galvenie rezultāti

Kopumā dalībnieki pauda vēlmi uzzināt vairāk par **iekāri, vēlmi, to, kā nodarboties ar seksu, ķermeni un emocijām, seksualitāti, kinkiem un attiecībām**. Daudzi minēja, ka vēlas uzzināt vairāk par piekrišanu, LGBTQI+ kopienas un to, cik svarīgi ir uzklaut **cilvēku personīgās pieredzes, lai normalizētu situāciju un novērstu vai mazinātu aizspriedumus**.

Vairāk nekā puse no visiem respondentiem norādīja, ka viņi apgūst vai ir apguvuši seksuālo izglītību skolā, taču **joti nedaudzi atzina, ka tā ir vai ir bijusi viņu galvenais informācijas avots.** Daudzi respondenti uzsvēra, cik svarīgi ir saņemt seksuālo izglītību skolā un ka tai ir jāpievērš lielāka uzmanība. Dalībnieki norādīja, ka vēlas uzzināt vairāk par normām, identitāti, piekrišanu, baudu un citām saistītām tēmām. Viena persona teica: **“Kā seksualitāte un identitāte ir saistītas. Jo dažiem cilvēkiem seksualitāte var būt, es domāju, visnozīmīgākā viņu identitātes daļa.”**

Dalībnieki visvairāk novērtēja **uz grupu diskusijām balstītas aktivitātes**, neatkarīgi no vecuma, seksuālās orientācijas, dzimuma identitātes vai invaliditātes. Tomēr ir svarīgi atzīt, ka dalībniekiem ir **dažādas mācīšanās vēlnes**: viņi, piemēram, var vēlēties mācīties, **klausoties influenceru stāstus, patstāvīgi skatīties video vai piedalīties drošos forumos grupu diskusijām, kā arī izmantot citas metodes.** Viņi arī augsti vērtē individuālas nodarbības par tēmām, kuras viņiem nav saprotamas. **Daži vēlas labāku izglītību skolā. Daži dod priekšroku mācīties privāti.**

Dalībnieki atzīmēja, ka digitālās platformas un **sociālie tīkli** ir noderīgi, lai saņemtu **ātras atbildes** un atrastu sev **tuvus personiskas pieredzes stāstus**, vienlaikus saglabājot anonimitāti. Tomēr sociālo tīklu specifikas dēļ saturs **bieži vien “parādās”** algoritma vadīts, kas nozīmē, ka **jaunieši ne vienmēr to meklē.** Tas rada izaicinājumu **orientēties starp uzticamiem un neuzticamiem avotiem**, kas dažos gadījumos var novest pie kļūdainas izpratnes. Viens dalībnieks atzina: “Daudzi cilvēki sociālajos tīklos izplata informāciju, kurai **trūkst pētījumu un faktu.** Sociālie tīkli un pornogrāfija ir liela problēma, jo **daudzi jaunieši iegūst nepareizu priekšstatu par to, kādām jābūt seksuālām attiecībām...**”

Daudzi dalībnieki vēlējās **iekļaujošāku un visaptverošāku skolas izglītību**, lai veicinātu izpratni un novērstu kļūdainus priekšstatus. **Lai gan medicīnas speciālisti un draugi ir visbiežāk izmantotie informācijas avoti, tikai nedaudzi tos uzskata par galveno avotu.** Dalībnieki novērtē iespēju mācīties no dažādiem cilvēkiem, vērsoties pie medicīnas speciālistiem pēc uzticamām atbildēm un pie draugiem, lai apspriestu identitātes un seksualitātes jautājumus. Tas uzsver daudzveidīgu un uzticamu avotu nozīmi seksuālās izglītības jomā.

Secinājumi

Atbilstoši atbildēm var secināt, ka daudziem respondentiem ir labas zināšanas un/vai viņi ir apmierināti ar savu izpratni par “faktiskiem jautājumiem”, piemēram, par STI/STS profilaksi un kontracepcijas līdzekļu lietošanu. Dalībnieki **vēlējās uzzināt vairāk par sarežģītākiem tematiem, tostarp, attiecībām, identitāti, seksualitāti, piekrišanu un, kas ir īpaši svarīgi, gūt ieskatu cilvēku pašu pieredzē.** Visā pētījuma gaitā dalībnieki norādīja uz dažādu mācību formātu priekšroku, liecinot, ka holistiska, **daudzmetožu SI pieeja** var labāk atbilst jauniešu vajadzībām.

Kopējās tēmas un secinājumi

Deviņu valstu gadījumu izpētes atšķirās gan pēc apjoma, gan metodoloģijas, nodrošinot elastību, lai YSAFE tīklā pētītu uz jauniešiem orientētus pētījumus. Lai gan šī daudzveidība ierobežo tiešu salīdzinājumu, tomēr parādījās vienotas tēmas saistībā ar jauniešu vēlmēm seksuālās izglītības jomā. Tā kā vairāki aptaujas jautājumi visās dalībvalstīs bija vienādi, mēs varam izdarīt arī dažus salīdzinošus kvantitatīvus secinājumus. Šajā sadaļā ir apkopoti vispārējie aptaujas rezultāti un kopējās tēmas, kas izriet no kvalitatīvajiem datiem, kuri tika iegūti fokusa grupu diskusijās.

Ko jaunieši vēlas apgūt seksuālās izglītības nodarbībās?

No 1419 aptaujas respondentiem **69% savu pieredzi ar seksuālo izglītību novērtēja kā neitrālu, neapmierinošu vai ļoti neapmierinošu**. Fokusa grupu diskusijās dalībnieki vispārīgi pielīdzināja seksuālo izglītību tam, ko māca skolās. Gadījumos, kad tā nebija obligāta, viņi izteica spēcīgu vēlmi, lai tā tiktu ieviesta visās skolās un visām vecuma grupām. Daudzi arī uzsvēra **nepieciešamību seksuālajai izglītībai attīstīties laika gaitā**, atspoguļojot dažādus dzīves posmus un pieredzes.

Pamatojoties gan uz aptaujas, gan kvalitatīvajiem FGD datiem, dalībnieki vienprātīgi aicināja seksuālās izglītības saturu **paplašināt, neaprobežojoties tikai ar bioloģiskiem un reproduktīviem "faktiem"** vai dominējošo riska novēršanas pieeju, kas vērsta uz grūtniecības un STI profilaksi. Viņi izteica skaidru interesi par sociāli emocionālu saturu, tostarp **dzimumu un LGBTQI+ identitātēm, piekrišanu, ķermeņa tēlu, mentālo veselību, baudu, attiecībām un vardarbības novēršanu**. Vairākās situācijās dalībnieki lūdza arī sīkāku informāciju par kontracepciju, STI un menstruālās veselības jautājumiem.

Visos gadījumu pētījumos dalībnieki uzsvēra **iekļaujošu telpu trūkumu** seksuālās izglītības nodrošināšanai. Daži norādīja, ka formālās, skolās īstenotās mācību programmas bieži **neiekļauj saturu, kas veltīts LGBTQI+ un invaliditātes jautājumiem, tādējādi neatspoguļojot** daudzu jauniešu **realitāti**. **Neformālās diskusiju telpas** dažkārt tika uztvertas kā **drošākas un iekļaujošākas**, kas var palīdzēt izskaidrot, kāpēc tiešsaistes platformas ir pastāvīgi populāri informācijas avoti. Vidē, kurā ir izplatīta stigma pret LGBTQI+, dalībnieki norādīja uz skaidru plaisu tajā, kā šīs tēmas tiek aplūkotas formālajās mācību programmās.

Kopumā pētījuma rezultāti liecina, ka jaunieši **vēlas iekļaujošu VSI programmu, kas attīstās līdzīgi viņiem, atkārtot galvenās tēmas un vienlaikus ar laiku padziļinot sociāli emocionālo un attiecību aspektu izpēti**. Iekļaujoša mācību programma, kas attīstās līdzīgi skolēniem un atspoguļo viņu dzīves realitāti, labāk atbilstu viņu vajadzībām un veicinātu iekļaujošāku un jēgpilnāku mācību pieredzi.

Kopējās tēmas un secinājumi

Kur un no kā jaunieši vēlas mācīties par seksuālo izglītību?

Visos gadījumu pētījumos jaunieši pauda dažādas vēlmes par to, kur un no kā viņi vēlas uzzināt par VSI. **Aptaujas dalībnieki vienprātīgi norādīja, ka uzticami pieaugušie**, piemēram, medicīnas speciālisti vai SRVT eksperti, skolotāji, kā arī dažos gadījumos vecāki vai citi ģimenes locekļi*, ir vēlamie informācijas avoti. Kvalitatīvie rezultāti to apstiprināja, daudzi aicināja **uzlabot veselības aprūpes speciālistu un skolotāju apmācību, lai radītu iekļaujošas, ērtas telpas**, kur jaunieši var atklāti dalīties ar jautājumiem un interesi. Vairāki dalībnieki arī aicināja ieviest specializētus SI skolotājus skolās, atspoguļojot vēlmi pēc īpašām telpām, kur droši un pārlicinoši apspriest šīs tēmas.

Veselības aprūpes speciālistus parasti uzskatīja par **uzticamiem faktu avotiem**, kas sniedz objektīvu informāciju, savukārt **draugi un vienaudži nodrošināja emocionālu atbalstu un dalījās ar pieredzi**. Tomēr sarunas par seksu un seksualitāti ģimenē bieži vien joprojām bija grūtas stigmas un "neērta" diskomforta dēļ. Dalībnieki, kuri vēlējās lielāku vecāku iesaistīšanos, aicināja izstrādāt vairāk uz ģimeni vērstus seksuālās izglītības resursus, **ierosinot iespēju apmācīt vecākus, izmantojot apmācības un pieejamus materiālus**.

Kad tika lūgts norādīt galveno seksuālās izglītības avotu, **62% aptaujas respondentu izvēlējās tiešsaistes platformas**. Tajā skaitā bija sociālie tīkli (35%), meklētājprogrammas, MI vai čātboti (20%) un tiešsaistes forumi vai blogi (7%). Populārākie bezsaistes avoti bija **veselības aprūpes speciālisti** (10%), kam sekoja grāmatas, žurnāli, draugi un jauniešu klubi (katrs aptuveni 5%) un skolas (4%). Pat valstīs, kurās ir ieviestas obligātas VSI programmas, piemēram, Zviedrijā, tikai nedaudzi respondenti norādīja skolu kā savu galveno informācijas avotu, kas liecina par **digitālo telpu nepārtraukto nozīmi mācībās un saziņā**.

Daži dalībnieki aicināja arī **pastiprināt medijpratības izglītību**, lai palīdzētu viņiem novērtēt tiešsaistes satura uzticamību, jo īpaši sociālajos tīklos, kur personiskie stāsti var izplūdināt robežu starp pieredzi un kompetenci. Kā norādīja viens dalībnieks no Rumānijas gadījuma izpētes: **"Seksuālo izglītību sociālajos tīklos drīkst sniegt tikai uzticami cilvēki, kuriem ir kāda veida licence."**

Kopumā šie secinājumi liecina, ka **jaunieši mācās plašā mācību ekosistēmā, kas sastāv no daudziem avotiem**, no kuriem katrs piedāvā atšķirīgas atbalsta formas – sākot no medicīniskām zināšanām un faktu precizitātes līdz sociāli emocionālajai vadībai, līdzīgām pieredzēm un anonimitātei. Turpmākajos pētījumos būtu jāizpēta iespējas uzlabot tās efektivitāti. Šie secinājumi uzsver **nepieciešamību pēc jauktas pieejas**, kas novērtē un **integrē gan tiešsaistes, gan bezsaistes sistēmas** kā savstarpēji papildinošus seksuālās izglītības avotus.

* Zviedrijas gadījuma izpētē mēs pamanījām, ka aptaujā kā atbilde nebija iekļauts variants "vecāki, aizbildnis vai citi ģimenes locekļi". Tā bija kļūda, un mēs pamanījām, ka daži respondenti tomēr minēja ģimenes locekļus brīvā teksta atbildēs, taču mēs nevaram spriest, cik daudzi būtu izvēlējušies šo variantu, ja tas viņiem būtu piedāvāts.

Kopējās tēmas un secinājumi

Kā jaunieši vēlas apgūt seksuālo izglītību?

Lai gan tiešsaistes un digitālais saturs jauniešiem joprojām ir ļoti svarīgs, **aptauja visvairāk tika vērtētas diskusiju veida aktivitātes (sk. 3. attēlu)**. Citu formātu popularitāte bija salīdzinoši līdzīga, tostarp īsformāta medijiem (piemēram, attēliem vai reels), strukturētām prezentācijām vai lekcijām, individuālām nodarbībām ar mentoriem vai profesionāļiem, podkasti vai radio, garformāta video, grāmatām vai žurnāliem, kā arī uz stāstījumu balstītam saturam. Tiešsaistes diskusiju forumi un interaktīvas spēles bija mazāk populāri.

3. attēls: Aptaujas respondentu vēlamie SI mācību formāti

Šie secinājumi liecina par jauniešu priekšroku **daudzveidīgai seksuālās izglītības sistēmai, kas apvieno dažādas pieejas**. Jauktais modelis, kurā pašvadīta tiešsaistes apmācība tiek apvienota ar vadītām diskusijām un strukturētu mācību procesu, var palīdzēt apmierināt dažādās mācību vajadzības un vēlmes.

Tiešsaistes saturs nodrošina arī vērtīgu anonimitāti, kas ir būtisks faktors sabiedrībās, kurās sarunas par seksu un seksualitāti joprojām tiek stigmatizētas. Ir ļoti svarīgi atzīt, ka daļēnieceki mācās dažādos veidos: daži dod priekšroku influenceru stāstiem, citi – patstāvīgai mācīšanai ar video palīdzību, grupu diskusijām drošā vidē vai individuālām konsultācijām ar uzticamiem pieaugušajiem. Kopumā šīs vēlmes uzsver nepieciešamību pēc elastīgas, uz jauniešiem orientētas pieejas seksuālās izglītības jomā.

Ierobežojumi un gūtās atziņas

Pārdomas par pētniecības procesu un mūsu metodoloģiskajām atziņām

Šī pilotpētījuma mērķis bija pārbaudīt elastīgas, kopīgi veidotas pētījumu metodikas un izpētīt, kā YSAFE var vislabāk mobilizēt savu tīklu, lai izstrādātu pētījumus, kas piemēroti dažādiem kontekstiem. Veicot pētījumu un analizējot mūsu pieredzi, kļuva skaidri redzami daži ierobežojumi un jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi.

Dalībnieku piesaistīšanas sekmes atšķīrās atkarībā no valsts un izmantotajām metodēm, kas **ietekmēja dalībnieku pārstāvētību**. Lielākā daļa aptaujas respondentu identificējās kā sievietes, un **turpmākajos pētījumos būtu jāpievērš prioritāra uzmanība dzimumu daudzveidības nodrošināšanai, kā arī cilvēku ar invaliditāti un lauku reģionu jauniešu iekļaušanai**. Dažos gadījumos pētījumos dalībnieku skaits bija liels, bet citos – mazāks, kas ierobežoja rezultātu salīdzināmību. Turpmākajos pētījumos būtu jāiekļauj **lielāka etniskā un valodu daudzveidība**, lai nodrošinātu plašāku iekļaušanu.

Aptaujas atbildes dažkārt bija īsas un nepiedāvāja dziļāku ieskatu, taču, izmantojot jaukto metožu pieeju, mums izdevās to kompensēt ar bagātīgākiem kvalitatīviem secinājumiem, kas tika gūti fokusa grupu diskusijās. Šīs FGD sniedza vērtīgas iespējas izpētīt attieksmi, uzskatus un pieredzi, kā arī radīja drošu un atbalstošu vidi jutīgu tēmu apspriešanai. Līdzīgi, lai gan sociālo tīklu pārskats palīdzēja izprast plašāko informācijas kontekstu, tas sniedza mazāk padziļinātu ieskatu jauniešu viedokļos un reālajā pieredzē.

Laika ierobežojumi un nepietiekamais darbaroku skaits arī radīja grūtības. Pētījuma veikšana galvenokārt vienatnē uzsvēra komandas darba nozīmi darba slodzes pārvaldībā, kvalitātes uzturēšanā un dažādu perspektīvu nodrošināšanā analizē.

Kopumā **jaukto metožu pieeja izrādījās efektīva, lai aptvertu gan plašumu, gan dziļumu**. Pamatojoties uz šajā izmēģinājuma pētījumā gūto pieredzi, turpmākajos pētījumos varēs pilnveidot pētījuma plānu, sākotnējā posmā izmantojot aptaujas, lai **identificētu galvenās tēmas, un pēc tam rīkojot mērķtiecīgas fokusa grupas vai tiešsaistes diskusijas, lai tās izpētītu sīkāk**.

Aicinājums rīkoties

YSAFE komanda ir izstrādājusi šādus ieteikumus, lai veicinātu jauniešiem draudzīgāku un iekļaujošāku VSI.

Politikas veidotāji

- Atbalstiet **visaptverošas, dzimumu līdztiesību veicinošas, uz pierādījumiem balstītas un interaktīvas SI** attīstību formālajā izglītībā, kas būtu **atbilstoša** skolēnu **vecumam** un atbalstītu viņus visā skolas gaitas laikā.
- Izstrādājiet politiku **atjaunotai valsts mācību programmai**, kas neaprobežotos tikai ar bioloģiju, reprodukciju un profilaksi, bet palīdzētu mums izprast savu ķermeni, emocijas, identitāti un attiecības, vienlaikus uzsverot labklājību un veselīgas seksuālās pieredzes.
- Atbalstiet **obligātas VSI apmācības** ieviešanu **specializētajiem VSI mācībspēkiem** skolās.
- Ieguldiet politikās, lai **izveidotu mācību formātu ekosistēmu**, kas atbalsta holistisku VSI apguvi.
- Izstrādājiet politiku, lai atbalstītu **starpdisciplināras sadarbības sistēmas** starp skolām, veselības aprūpes dienestiem un mentālās veselības speciālistiem, nodrošinot saskaņotu un uz pierādījumiem balstītu informācijas sniegšanu.

Veselības aprūpes speciālisti

- **Prioritizējiet jauniešiem draudzīgu telpu izveidei savā iestādē.** Ja mēs jutamies droši, cienīti un atbalstīti, mēs esam vairāk gatavi iesaistīties.
- Izstrādājiet **gan drukātus, gan digitālos resursus**, kuros informācija ir saprotama visiem un nesatur profesionālo žargonu.
- Veiciet **reflektīvo praksi**, lai palīdzētu speciālistiem apzināties un risināt personīgos aizspriedumus, kas var ietekmēt viņu mijiedarbību ar jauniešiem.
- Iekļaujiet **VSI apmācības** psihologu, konsultantu un sociālo darbinieku **profesionālās attīstības programmās**.

Skolas un mācībspēki

- **Nodarbiniet specializētu personālu VSI nodrošināšanai un ieguldiet līdzekļus vispusīgā apmācībā.** Galvenajām jomām jāietver: izpratne par LGBTQI+ jautājumiem un invaliditāti, kā arī iekļaušana, efektīvas komunikācijas stratēģijas dialogam, veselīgas attiecības, kā arī robežu noteikšana un ievērošana.
- Nodrošiniet, lai **klases kļūtu par drošām telpām**, kurās tiek cienīta daudzveidība un kur jaunieši var atklāti apspriest seksualitātes jautājumus, kas pārsniedz veselības un profilakses tēmas.
- **Izveidojiet daudzformātu mācību ekosistēmu**, kas dod priekšroku dialogam. **Konsultējieties ar saviem skolēniem un kopīgi izstrādājiet resursus**, kas atbilst viņu mācību vajadzībām. Jo vairāk jūsu studenti jūtas pamanīti, jo vairāk viņi ir gatavi atvērties un uzticēties skolām kā svarīgam SI avotam. Pēc mūsu pētījuma datiem, daži populāri formāti, kurus varat izmēģināt, ietver digitālos mācību resursus, līdzdalības grupu diskusijas un stāstīšanu.
- **Iekļaujiet medijpratību**, lai palīdzētu skolēniem orientēties tiešsaistes SI saturā, īpaši sociālajos tīklos un MI.
- **Piedāvājiet vecākiem veltītus seminārus**, lai palielinātu viņu komfortu un zināšanas par seksualitāti, attiecībām un daudzveidību. Nodrošiniet vecākus ar praktiskiem rīkiem aktīvai klausīšanai, atbildēšanai bez nosodījuma un vecumam atbilstošu sarunu uzsākšanai.
- Apsveriet **sadarbību ar tuvumā esošajiem SRVT veselības aprūpes dienestiem**, lai piedāvātu holistisku mācīšanos, norādes un atbalstu.

Jaunieši

- **Izsakiet savu viedokli!** Aiciniet savu skolu sadarboties ar jums, lai izstrādātu jauniešiem draudzīgu un iekļaujošu VSI programmu. **Izveidojiet skolēnu forumu** un prasiet atbalstu uzticamiem pieaugušajiem, lai panāktu ilgtermiņa pārmaiņas.
- Attīstiet **medijpratību**, lai orientētos sociālo tīklu saturā.
- Jūs varat dot savu ieguldījumu, **normalizējot sarunas** par seksuālo izglītību, runājot ar saviem vienaudžiem, skolotājiem vai ģimenes locekļiem.
- Apskatiet **YSAFE vietni**, kur atradīsiet ieteicamo SI satura un rīku sarakstu.
- **Iesaistieties** šāda veida aizstāvības pasākumos un pētījumos, lai palīdzētu mainīt jauniešu VSI nākotni.

Paldies!

Paldies, ka atradāt laiku izlasīt šo ziņojumu.
Ja Jums ir kādi jautājumi vai vēlaties sīkāk
apspriet mūsu secinājumus, lūdzu,
nevilcinieties sazināties ar mums.

 @ysafe_network

 YSAFE@ippf.org

 <https://ysafe.net/>

 @brivpratigas.papardes. @papardeszieds.lv

 brivpratigais@papardeszieds.lv, info@papardeszieds.lv

 <https://papardeszieds.lv/>